

Manj bodo plačevale posojilnice, zadruga in pogojno tudi obrtniška podjetja: obe vrste vsled večkrat omenjenih odpiskov, prve še z ozirom na to, da se nikdar vsi čisti dohodki, marveč le $\frac{3}{10}$ oziroma $\frac{5}{10}$ vzame za davčno podlago. Več pa, vsaj navadno bodo plačevali pravi denarni zavodi, ker njih aktivne obresti vse pridejo v poštev in navadno dokaj presegajo odštevne pasivne obresti.

Če se pregleda vse poglavje, mora se priznati, da se odlikuje po svoji jasnosti o davčni podlagi, da si vsakdo lahko sam davek preračuna. Odlikuje se nadalje v tem, da se vestno ozira na različnost semkaj uvrščenih podjetij in po tej različnosti tudi davek odmerja različno. Prednost pred dosedanjimi zakoni mu dajo tudi določbe o kraji davčnega predpisa in pa večja doslednost gledé odbitkov ali odpiskov. Najbolj pa ga pači § 94., c) in članek II. uvedbenega zakona.

(Konec prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Za vtemeljitev pristojnosti vnanjega razsodnega sodišča, katera je potrebna za dovolitev izvršila temeljem razsodila sodišča nemške države in katero je presoјati po avstrijskem pravu, ne zadošča okolščina, da se toženec, čeravno je bil pravilno vabljen, pred razsodnim sodiščem ni zagovarjal in je slednje radi tega proti njemu izdalo sodbo radi izostanka.

Zahtevku A-jevemu proti B-ju, naj se izreče, da je razsodba kralj. deželnega sodišča v Draždanih izvršilna, ugodila je prva instancija iz sledečih razlogov: Po dvor. dekretu z dne 18. maja 1792, št. 16. z. j. z. in onem z dne 15. februarija 1805, št. 711. z. j. z. pretresovati in vgotoviti je v slučajih izreka o izvršilnosti vnanje razsodbe v tuzemstvu pristojnost vnanjega sodnika in veljavo prava vzajemnosti in velja pri tem za temelj avstrijsko pravo. Ozirati se

je pri tem na to, je li vabilo, s katerim se v državi pravnega sodišča uvede pravda, dostavilo se pravilno po obstoječih zakonitih določilih in če je vsled tega že nastopila pravna moč vnanje razsodbe po pravu, veljavnem za to sodišče, in je li se sme izsiliti po avstrijskem pravu dajatev, ki se naj doseže potom izvršila. Po vročilnici, predloženi od tožnikove stranke, zmatrati je kot dokazano po §-u 111. o. s. r., da se je tožba vročila redno in tudi začasno. Ako torej toženec B. ni prišel k naroku, določenemu o tožbi, in ni vgovarjal nepristojnosti sodišča in je postala razsodba, ki se ima izvršiti, pravomočna, tedaj se je toženec B. po §-u 48. ces. patentu z dne 20. novembra 1852, št. 251. drž. zak. prostovoljno podvrgel podsodnosti kralj. deželnega sodišča v Draždanih in je torej le-to vpravičeno razpravljalo in razsojevalo to pravno zadevo. Izvršilnost avstrijskih razsodb v nemški državi je dopustna po določilih §-ov 660. in 661. civilnopravnega reda za nemško državo. Kar se tiče dela, ki se naj izsili po navedeni razsodbi kralj. deželnega sodišča v Draždanih, je to plačilo v denarjih, katero se sme izsiliti tudi po avstrijskem pravu.

Višje deželno sodišče odbilo je zahtevek, naj se izreče, da je omenjena vnanja razsodba izvršilna, ker po dvor. dekretu z dne 18. maja 1792, št. 16. z. j. z. v zvezi z določili nemškega civ. pravnega reda §-a 661. ad 3 bila bi izvršilnost v tožbi omenjene razsodbe le tedaj dopustna, ako bi bilo deželno sodišče v Draždanih po določilih ces. patentu z dne 20. novembra 1852, št. 251. drž. zak. pristojno za sprejem proti B-ju vložene tožbe. Tožnik sam ne navaja nobenega zakonitega določila omenjenega patentu, po katerem bi bilo dopustno, da se je vložila ona tožba pri deželnem sodišči v Draždanih in opira svoj tožbeni zahtevek jedino na § 48. navedenega patentu. Le-ta paragraf določuje pa jedino slučaj, v katerem sme nepristojen sodnik vkljub svoji nepristojnosti nadaljevati razpravo, nikakor torej ne vtemeljuje pristojnosti sodišča, ampak določuje samo izjemen slučaj, v katerem sme nepristojno sodišče otiti se razsojanja in more torej v le-tem slučaju nepristojnostl deželnega sodišča v Draždanih tem manj odstraniti, ker bi bila v slučaj, da je njegova pristojnost pač vtemeljena po nemškem pravnem redu, ne pa po avstrijskem pravu, tožencu odvzela se vsaka možnost, z vgovorom nepristojnosti zadržati nadaljevanje razprave pri nepristojnem nemškem sodišči.

Najvišje sodišče potrdilo je z odločbo z dne 16. julija 1895, šte. 8290 razsodbo višjega deželnega sodišča iz naslednjih razlogov: Po dvornem dekretu z dne 18. maja 1792, šte. 16. zbr. just. zak. in z dne 15. februarja 1805, št. 711. z. j. z. v zvezi z besedilom §-a 661., št. 3. nemškega civilnopravnega reda, naznanjenim sodiščem z ukazom pravosodnega ministerstva z dne 28. marca 1880, št. 3938, je nedvomno, da bi se zahtevku, naj se predležeča razsodba kralj. saksonskega deželnega sodišča v Draždanih izvrši, moglo ugoditi le tedaj, ako bi bila po avstrijskem pravu vtemeljena pristojnost omenjenega kralj. deželnega sodišča v pravni zadevi, za katero gre. Tega pogoja pa tu ni. Kar se tiče v prvo določil §-ov 23. in 32. civilnopravnega reda za nemško državo, na katere se opira v večkrat omenjeni razsodbi kralj. deželnega sodišča v Draždanih pristojnost tega sodišča, teh določil v veljavnem avstrijskem zakonodajstvu ni in torej ne morejo vtemeljiti zahtevka do izvršila. Kar se pa tiče §-a 48. ces. patenta z dne 20. novembra 1852, št. 251. drž. zak., na kateri se sklicuje prosilec izvršila, da vtemelji svoj zahtevek, je že višje deželno sodišče pravilno poudarjalo, da le-ta paragraf po svojem izrecnem besedilu nikakor ne določuje slučaja pristojnosti sodišč, ampak urejuje samo slučaj, v katerem sme izrečno kot tak imenovani nepristojni sodnik razpravo nadaljevati in lotiti se razsojanja. Ako bi se pa hotelo, sklicevaje se na §-a 47. in 48. ces. patenta z dne 20. novembra 1852, opirati pristojnost kralj. deželnega sodišča v Draždanih na izrecen ali molčeč dogovor strank, moglo bi se le tedaj zmatrati tak dogovor kot obstoječ, ako bi bil res tak izrecen dogovor, ali pa če bi toženec, ne da bi vgovarjal nepristojnosti, v glavni stvari razpravljaj pred imenovanim kralj. deželnim sodiščem. Niti tega, niti onega slučaja pa tu ni; ampak se je toženec obsodil po razsodbi radi zamude. V sami zamudi na strani toženca ne more se pa videti molčeč dogovor o pristojnosti sodišča, katero je izdalo razsodbo radi zamude, posebno ker bi nasprotno menenje privedo do posledka, ki je gotovo nedopusten, da se mora tuzemski toženec zagovarjati pred inozemskim sodiščem, bodisi da je še tako nepristojno, in da mora vgovarjati nepristojnost inozemskega sodišča, če tudi bi bil ta vgovor po inozemskem pravu popolnoma nepravilčen, da ne bi izgubil tega vgovora, ki je po tuzemskem pravu popolnoma vtemeljen, tudi po tuzemskem pravu.

Ob enem ukrenilo se je, da se vpiše na čelu navedeni pravni stavek v repertorij izrekov pod št. 161.¹⁾

¹⁾ Št. 160. glej v 9. števil. 1. 1895. Slov. Pravnika.

b) Tožnik v negatoričnej pravdi mora v zmislu §-a 523. obč. drž. zak. dokazati tudi, da si toženec lasti služnost na njegovej stvari.

Toženec I. Z. ima pravico preko zemljišča soprogov K. spuščati les po tam obstoječi drči. Ko pa je početkom leta 1894. spravljaj les iz svoje hoste ter ga spuščal preko zemljišča soprogov K., ni ga spuščal po obstoječi drči, ker mu je bilo to nekoliko težavneje, nego malo bolj pri strani ter je s tem napravil sprogoma K. tudi nekaj škode. Kmalu potem pa je izjavil napram sprogoma K., da priznava, da nima pravice, spuščati drva drugod, nego po obstoječi drči, in da je pripravljen povrniti jima napravljeno škodo, kolikor bi se ista cenila. Soprog K. s tem nista bila zadovoljna ter sta vložila tožbo na priznanje, da toženec I. Z. nima pravice služnosti spuščanja drv po onem delu njenega zemljišča, kjer jih je spuščal početkom leta 1894.

Okrajno sodišče v C. je z razsodbo z dne 17. decembra 1894, št. 20860 ta tožbeni zahtevek odbilo.

Razlogi:

Toženec I. Z. je že prej nego je dobil opomin, izjavil napram tožnikoma K., da si ne svoji služnosti spuščanja drv po onem delu njunega zemljišča, kjer jih je spuščal leta 1894. Vsled tega tožnika K. v zmislu §-a 523. obč. drž. zak. nimata več pravice, vlagati negatorično tožbo.

Višje deželno sodišče v Gradcu je vsled apelacije tožnikov z razsodbo z dne 6. marca 1895, št. 1783 tožbenemu zahtevku ugodilo.

Razlogi.

Toženec je sam priznal, da je začetkom leta 1894. preko zemljišča tožnikov spuščal les ne po obstoječi drči nego ob strani iste. Zakaj je to storil je neodločilno. Ker je toženec sam priznal

dejanje, katero je v nasprotji s prostostjo lastninske pravice tožnikov, se tožbeni zahtevek nikakor ne more odbiti. S tem bi se posredno priznalo, da ima toženec pravico, katere nima in gledé katere niti ne trdi, da jo ima. To, da je toženec že pred tožbo izjavil, da si dotične služnosti ne lasti, ne more tožnikoma braniti, da sodnim potom zahtevata priznanje svoje pravice, temveč more k večjemu vplivati pri razsodbi gledé stroškov.

Najvišje sodišče na Dunaji je vsled revizije toženca z razsodbo z dne 6. junija 1895, št. 6603 izpremenilo razsodbo višjega deželnega sodišča in tožbeni zahtevek odbilo.

Razlogi.

Tožnik v negatoričnej tožbi mora v zmislu §-a 523. obč. drž. zak. dokazati tudi, da si toženec lasti služnost na njegovej stvari. Tega pa tožnika nista dokazala, temveč sta priznala, da jima je toženec že pred tožbo izjavil, da si ne lasti služnosti tam, kjer je početkom leta 1894. les spuščal, in da je pripravljen povrniti jima storjeno škodo. Zato tožnika nista imela nikakega pravnega razloga za tožbo ter se je moral tožbeni zahtevek odbiti. Od višjega deželnega sodišča navedeni razlog, da bi se, ako se tožba odbije, to moglo zmatrati kot posredno priznanje pravice toženca, ni vpravičen, kajti vsaka razsodba formalizuje le pravice tožnika, ne pa pravice toženca, in ako se kaka tožba odbije ni s tem rečeno nič drugega nego to, da se dotična pravica tožnikova nima formalizovati.

Dr. K. J.

c) Podsodnost oskrbovane uprave.

Okrajno sodišče na Brdu je z razsodbo z dne 29. septembra 1894, št. 5000 ugodilo toženčevemu vgovoru nepristojnosti.

Razlogi:

Nedoletna tožnika po svojem varuhu zahtevata, da plača toženec v svojo plačilno obljubo sprejeti dolg svojega očeta na računskem prebitku v znesku 720 gld. 02 kr. Ne oziraje se na varstveni akt okrajnega sodišča v Radovljici, na katerega se sklicuje tožnikov varuh in čegar preskrbitev in priložitev k tej pravdi zahteva, tej zahtevi se pa ne more ugoditi, ker ni dopustno po načelih obč. sod. reda, se sklicevati kar splošno na cele obširne akte, ne nava-

jajoč določnih listin, izhaja že iz priloženega odloka okrajnega sodišča v Radovljici kot nadvarstvenega oblastva ml. tožnikov z dne 23. marca 1894, št. 84 I, s katerim se je končno rešil II. varstveni račun, tičoč se uprave ml. tožnikoma lastnega imetja, da je nastal vtoženi računski prebitek na zakupninah, katere je toženčev oče v času od 1. januarja 1889 l. do 1. januarja 1892, l. prejemal za ml. tožnikoma lastna, v zakup dana zemljišča. Tako prejemanje, iztirjevanje in odrajtovanje zakupnin za toliko časa in v takem obsegu, ko znašajo vse zakupnine skupaj 8955 gld., gre vsekako smatrati kot upravo dela varovančevega imetja. Da je bila ta uprava toženčevemu očetu izročena po varstvenem oblastvu, v navedenem odloku sicer ni naravnost povedano, pač pa se v odloku peča varstveno oblastvo ž njim kot z neposredno njej in ne le varuhu odgovornim upravnikom dela varovančevega imetja, čegar ravnanje s prejetimi zakupninami je po varstvenem oblastvu premotriti, in ga je varstveno oblastvo tudi o rešitvi II. varstvenega računa tako, kakor varuha samega posebej obvestilo. Ako ga torej tudi varstveno oblastvo ni izrecno imenovalo upraviteljem zakupnin, ga je venderle odobrilo. Tožbo na računski prebitek bilo bi torej po §-u 34. j. n. in po §-ih 200. in 282. obč. drž. zak. vložiti proti njemu pri varstvenem oblastvu, to je pri okrajnem sodišči v Radovljici. Ker pa provzroča to podsodnost le kakovost tirjatve, to je okolščina, da je nastala iz varuškega oziroma skrbniškega posla, ne mine ta podsodnost, ako preide tirjatev v plačilno obljubo drugega. Tožbo je bilo torej vložiti le pri sodišči v Radoljici.

Graško višje deželno sodišče je razveljavilo to odločbo z rzsodbo z dne 14. februarija 1895, št. 1004.

Razlogi.

O podsodnosti po zmislu prvosodne rzsodbe tu sploh govora ne more biti, kajti tožnika sta že v tožbi poudarjala, da so njune tirjatve, izhajajoče njima vsled upravstva toženčevega očeta, po sodni odmeri likvidne. Sedaj pa zahtevajo svoj denar od toženca jedino le, ker je le-ta po izročilni pogodbi z dne 16. decembra 1893 prevzel ta dolg v svojo plačilno obljubo. Toženec sam ni upravljal na sodni ukaz imetja tožnikov, niti ni dedič ali pa obči naslednik upravnika. Tožnika ne zahtevata, naj izreče sodnik, da

in v kateri visokosti obstoji tirjatev. Prosita le, naj se razsodi, mora-li toženec plačati že drugim potom likvidirano tirjatev. Jasno je torej, da tu ni onih razlogov, ki so napotili zakonodavca, da je ustanovil posebni forum za spore nastale vsled po sodišči naloženega oskrbovanja tujega imetja. Torej je bilo apelaciji ugoditi.

Z odločbo z dne 22. maja 1895, št. 6088 je najvišje sodišče potrdilo to razsodbo.

Dr. S.

d) Motenje posesti.

S končnim odlokom z dne 21. julija 1891, št. 2278 zavrnilo je okrajno sodišče na V. tožbeno zahtevo Julijane Š., ki se je glasila:

»Tožnica je v zadnji dejanski posesti onega dela parcele št. 538/26, to je skupne paše, ki se razprostira poleg okrajne ceste iz B. v P., in je v obrisu lokalnega ogleda zaznamovan; toženci Franc P. in še dalje imenovani štirje posestniki so motili to njeno zadnjo dejansko posest, ker so dne 14. aprila 1891. l. razorali to zemljo, izvzemši v obrisu zaznamovani del, kateri je tožnica sama razorala, ter so tam izkopali šture in grmovje; oni morajo vsako nadaljno motenje njene dejanske posesti opustiti, ker bi je sicer zadela globa, katero bode določilo sodišče.«

Razlogi:

V postopku zavoljo motenja posesti se sme po §-u 5. cesarske naredbe z dne 17. okt. 1849, št. 12. drž. zak. razpravljati in dokazovati samo zadnjo dejansko posest in motenje te posesti. Po pričah je dokazano, da so se meseca junija 1890. l. Parižlani, med katere spadajo tudi tožnica in toženci, dogovorili, da bodo razdelili Parižlanski pašnik, h kateremu spada prepirni predmet, po zemljemercu g. L. ter da mora biti vsak vdeleženec zadovoljen z onim deležem, ki mu ga bode zemljemerec odkazal. Dalje so se Parižlani takrat dogovorili, da preneha skupna paša 1. novembra 1890. l., da mora vsak posekati svoja drevesa, ki stoje na njemu neodkazanih deležih in da mora vsak trpeti vse stroške, ki bi nastali, ako bi se vsled njegove krivde ne izvršila delitev. Dalje je po pričah tudi dokazano, da so vsi vpravičeni Parižlani in za tožnico njen soprog France Š. podpisali navedeni dogovor, kateri je

g. L. zapisal ter da je France Š. gospodu L. izrecno priznal, da ga je njegova soproga za to pooblastila. Istotako je dokazano, da je tožnica dne 23. junija 1890. l. g. L-u na njegovo vprašanje izrecno potrdila, da je dala svojemu soprogu pooblastilo, kar je tudi pri zaslišanji prič dne 23. junija 1891. l. celó sama priznala. V zmislu omenjenega dogovora razdelil je L. Parižlanski pašnik med vpravičene posestnike v Parižlah po visokosti državnih davkov, katere vsak plačuje. Takrat odkazal se je celi prepirni predmet z nezoranim delom tožencem in še le daljni delež dobila je tožnica. Že takrat postavili so se med posameznimi deleži mejniki in tožnica je pri zaslišanji prič sama priznala, da je že dne 22. junija 1890. l. po svojem soprogu izvedela, da je prvi delež poleg okrajne ceste iz B. v P., ki si ga ona lasti, bil odkazan prvotožencu Francetu P. Tožnica priznava tudi sama, da je šele dne 13. aprila 1891. l. izdrla mejnike med posameznimi deleži tožencev. Da so se meseca junija 1890. l. stavili mejniki, je tožnica gotovo videla, ali bi vsaj videti morala, ko bi le malo pazila, kajti tožencem odkazani deleži se dotikajo tožničinega posestva. Dalje meji njej odkazani delež z deležem toženca Martina Č. in njenim posestvom; tožnica tudi stanuje ob okrajni cesti iz B. v P. Po §-u 312. obč. drž. zak. pridobi posest gledé nepremakljivih stvari ta, kdor po istih hodi, je omejiči, zagradi, zaznamuje ali obdeluje. Toženci so torej pridobili posest prepirnega predmeta z nezoranim delom vred, ker so ga meseca junija 1890. l. odmerili, omejičili in postavili mejnike. Ker tožnica v 30. dneh ni tožila zavolja motenja posesti, izgubila je tudi pravico, zahtevati varstvo svoje poprejšnje posesti v postopku zavoljo motenja posesti. Tožnica sama priznava, da so ona in toženci po prepirni zemlji živino križem pasli, da so torej ona kakor tudi toženci bili v sosesesti paše na prepirnem predmetu; nasproti pa tožnica nikakor ni dokazala, da bi si bila ona kedaj pridobila posest pravice, prepirni predmet izpremeniti v njivo in ga uživati kot njivo. Ona priznava, da je prepirni predmet v dolgosti 110 *m* in širokosti 3 *m* preorala z namenom, da bi ga izpremenila v njivo in da so šele potem toženci na obeh straneh dalje orali. Na strani tožencev torej sploh ni onega samolastnega dejanja, katero zahtevata § 339. obč. drž. zak. in § 2. cesarske naredbe z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. za motenje posesti. Pač je pa bilo to samovoljno dejanje na strani tožnice, tudi ako še ne bi

bili toženci si poprej pridobili posesti prepirnega predmeta, že zaradi tega, ker je s svojim dejanjem razširila oziroma hotela razširiti svojo soposest do skupnega pašnika in skržiti soposest tožencev.

Vsled rekürza proti temu odloku je višje deželno sodišče v G. z naredbo z dne 9. septembra 1891, št. 8601 potrdilo konečni odlok prvega sodnika ter razlogom prvega sodnika še dostavilo:

Tožnica opira svojo tožbo na dozdevno zadnjo dejansko posest, katere pa ni dokazala. Naopak je iz dokazovanja razvidno, da je prepirni predmet del pašnika, ki je skupna lastnina vsih posestnikov v Parižlah in da tožnica te zemlje do zdaj ni drugače uživala kakor drugi vpravičenci, da je pa to uživanje nikakor ne vpravičuje zemljo obdelovati na novi način. Dalje je dogovor z leta 1890., katerega se je za tožnico kot njen pooblaščenec vdeležil njen mož, ustvaril nove odnošaje. Vdeleženci so sklenili fizično razdeliti skupni pašnik in so to tudi skoraj pred očmi tožnice storili. Razmerili in omejčili so posamezne deleže. Prepiri o tej delitvi se morejo rešiti samo v redni pravdi. Gotovo pa izključijo ta dejanja izključno posest tožnice, ki bi bila že samo po soposesti ostalih vdeležencev omejena. Dejanje tožencev se torej ne more zmatrati za motenje tožničine posesti.

Dr. Juro Hrašovec.

Književna poročila.

Mjesečnik pravičnoga društva u Zagrebu prinaša v br. 10. za mesec oktober sledečo vsebino: Pravna razlika izmedju državne i autonomne provincije. Predavanje dra. Hugo Stefanića. — Poštansko pravo u zemljah krune ugarske. Napisao dr. Stjepan Radits. Svršetak. — Sraunjujuća ogledba važnijih uredaba i načela u stečajnom postupku. Piše dr. Stjepan Posilović. — Pravosodje. A. Gradjansko. B. Kazneno. Iz upravne prakse. — Poslovanje u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji. Priobčuje dr. Rudolfo Signjar. — Svaštice. — Književne obznane. — Viestnik.

Das Meistbetsvertheilungsverfahren im österreichischen Rechte nach dem gegenwärtigen Stande der Literatur und Judicatur. Felix Schulz. — Na Dunaji. Manz.

Jedno najtežavnejših poglavij našega civilnopravnega reda je brez dvoma ravno poglavje o eksekuciji in razdelitvi izkupila, ker je zakon v tem pogledu jako lakoničen. Vsled tega je praksa gledé razdelitve